

MIRCEA POPA, n. 29 ianuarie 1939. Profesor la Unversitatea din Alba Iulia, președintele Astrei clujene, membru al Ligii pentru unitatea tuturor românilor, membru al Academiei Româno-Australiene, redactor al revistei internaționale „Conexiuni”. A publicat cărți despre scriitorii români (Eminescu, Blaga, Goga, Cipariu, Papilian, Chendi, Molnar Piuaru), a redactat lucrări de istoria presei și a exilului românesc (*Rîntoarcerea la Ithaca*, 1998), a realizat ediții din scriitorii români din exil Vintilă Horia și Grigore Cugler-Apunake, a publicat într-o ediție completă opera lui Ioan Barac, a scris cărți despre Marea Unire și despre istoria Astrei. Componenta comparatistă poate fi descoperită în cărțile *Convergențe europene* (1995), *Apropieri literare și culturale româno-maghiare* (1998), *Sub semnul Franței* (2006), *Spania descoperită de români* (2007), *De la est la vest* (2010) și *De la nord spre sud* (2015), prin cele două dicționare pe care le-a inițiat și coordonat: *Dicționarul cronologic al romanului românesc* (2004) și *Dicționarul romanului tradus în România* (2005). A făcut incursiuni în istoria curentelor și a genurilor literare (*Tectonica genurilor literare*, *De la iluminism la pașoptism*, *Aspecte și interferențe iluministe*, *Genurile minore*), a practicat istoria literară regională (*Ferestrele Clujului*, *De la Samuil Vulcan la Iosif Vulcan*, *Momente culturale silvane*, *Repere bihorene*), iar critica de întâmpinare a adunat-o în trei volume de *Prezențe literare*. Eseurile de acum continuă seria începută cu volumele *Continuități* (2010), *Deschideri* (2011) și *Identificări* (2012).

Mircea Popa

APROAPELE DE DEPARTE

LIMES
2021

CUPRINS

BARTOLOMEU ANANIA – exilul și diaspora românească	5
GRIGORE ARBORE – revalorizarea Italiei.....	12
Cu GEORGE ASTALOS la Paris sau imperiul Utopiei.....	22
Poetul VASILE BARBU din Uzdin	30
MARIA BERENYI și românii din Ungaria	40
Un scriitor german din Transilvania: HANS BERGEL	61
RAINER BIEMEL, un comparatist de anvergură	80
Pe urmele lui PAUL CELAN în arhivele vieneze.....	92
Un canadian ofensiv: ALEX CETĂȚEANU.....	98
MIHAI CIMPOI – literatul și omul de cultură.....	108
ANDREI CODRESCU din perspectivă românească.....	116
DAN CULCER despre cenzura din comunism	127
NICOLAE DABUJA – poetul și prozatorul.....	135
THEODOR DAMIAN – un mediator de valori.....	146
ȘTEFAN J. FAY – un scriitor pentru liniștea noastră	157
RADU FLORA și relațiile româno-sârbe	160
Etapa spaniolă în activitatea lui VINTILĂ HORIA.....	176
VIRGIL IERUNCA – un combatant.....	194
Literatura română sub formă de testament	197
EUGEN LOZOVAN și Dacia eternă	201
NORMAN MANEA – scriitor român și universal	210
ALEXEI MATEEVICI – poetul limbii române.....	219
HERTA MÜLLER văzută de critica românească	229
Un român în Anglia – GRIGORE NANDRIȘ	241
VIRGIL NEMOIANU – un învățat pribeag prin spații cărțurărești	252
TITU POPESCU și opțiunea exil vs patrie.....	262
GABRIEL STĂNESCU – un militant pentru cunoașterea României.....	278
ION TALOȘ – cărturarul european	287
VASILE TĂRĂȚEANU – un arcaș al bătăliei pentru Bucovina înstrăinată	294
GEORGE USCĂTESCU – un spirit vagant	306

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MIRCEA POPA

Approapele de departe / Mircea Popa. – Florești : Limes,
2021

ISBN 978-606-799-555-8

821.135.1

© Mircea Popa

© Editura Limes, pentru prezenta ediție

Str. Castanilor, 3

407280 Florești – Cluj

Tel.: 0723/194022

Email: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

BARTOLOMEU ANANIA – exilul și diaspora românească

Bartolomeu Anania a reprezentat pentru arhiepiscopia și mitropolia Clujului omul providențial. A fost cărturarul rafinat și erudit, ridicat la rangul ce i se cuvine prin muncă, înțelepciune, înzestrare, har sufletesc. Suflet nobil, ieșit din rădăcina vânoasă a arborelui său țărănesc, cu vechi ascendențe preoțești, Valeriu Anania a fost un tânăr învăpăiat, care și-a descoperit de foarte timpuriu talentul literar, debutând la numai 14 ani, pe când era elev la Seminarul Central din București, cu poezia *Pământ și cer*, publicată în revista „Ortodoxia” din 13 octombrie 1935. Peste câțiva ani va redebuta la Radio cu piesa *Jocul fulgilor*, iar o altă piesă, *La furcărie*, îi este prezentată pe scena Teatrului Ligii Culturale din București, în mai 1939. În 1941 va iniția și conduce revista „Dacia rediviva”, ca un protest împotriva Dictatului de la Viena, în paginile căreia pledează pentru reîntoarcerea la cuvântul lui Eminescu, prin studiul *Condiția existenței terestre a lui Eminescu*. În 1942 e primit în monahism și laudat de Arghezi, pe care l-a fermecat poezia *În singurătăți*, apărută în „Gândirea”. Încheindu-și studiile liceale, vine la Cluj și se înscrie la Conservator și la Medicină. Aici, a fost ales președinte al Centrului Studentesc „Petru Maior”, animând cu semnătura sa revista „Abecedar literar” (1946). A avut nenorocul să-și facă ucenicia cărturărească în cei mai grei și mai învălmășiți ani ai istoriei pătimirii românești, când evenimentele istorice se succedau cu repeziciune, iar răsturnările de situații erau la ordinea zilei, ani în care negura comunismului și primejdia sovietismului amenințau din toate părțile. Tânărul student, care simțea și gândea românește, a realizat că tânăra generație nu putea sta nepăsătoare în fața valului de atacuri și mistificări aruncate pe piață de cei care voiau să învrăjbească spiritele, să provoace tulburări între noi și minoritari. Era în joc și soarta Ardealului, care încă nu fusese hotărâtă la tratativele de pace. Într-un Cluj asediat și asaltat de forțele obscure ale extremiștilor maghiari, deveniți peste noapte din criminali horthyști comuniști fanatizați, Valeriu Anania a trebuit să facă față atacului banditesc asupra căminului „Avram Iancu”, pus la cale de minți diabolice. Calea rezistenței decente împotriva patimilor dezlănțuite

a fost singurul mod de a riposta al tinerilor studenți de atunci, care, în intransigența lor, nu au acceptat pertractări și promisiuni mincinoase. Pentru rolul său de lider al mișcării studentești, a fost „diabolizat”, hăituit, condamnat și închis, trecând mai apoi prin cumplitele experiențe ale închisorilor comuniste, când aceiași neînduplecați torționari au dorit să-l aibă la mână pe patriarhul Justinian, sub pretextul că s-a înconjurat de elementele cele mai reacționare. Au urmat ani de grei de pribegie, de treceri de la un schit la altul, de reculegere și creație în singurătate, de cumplite suferințe materiale, trupești și sufletești, până când misiunea primită în Statele Unite l-a pus la adăpost de noi amenințări. Din 1982 s-a retras la Mănăstirea Văratec, dedicându-se traducerii *Sfintei Scripturi* după *Septuaginta*, lucrare pe cât de complicată, pe atât de pasionantă, pe care a dus-o la bun sfârșit în anii care au urmat. Evenimentele din 1989 l-au readus în atenția celor care doreau o reformă reală a Bisericii, devenind membru al Grupului de Reflecție și Reformă religioasă, conclav care a beneficiat de sfaturile și ideile sale înțelepte, impunându-se, alături de părintele Galeriu și de teologul Dumitru Stăniloae, drept spiritul cel mai luminat și mai echilibrat al inițiativelor legate de apărarea tradițiilor bisericii noastre.

Un eveniment cu totul special în biografia sa a fost acela al alegerii, la 7 februarie 1993, cu o lună înaintea împlinirii vârstei de 72 de ani, ca arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, ctitorie cu mare rol în viața enoriașilor din această parte de țară. La scurt timp a fost ales membru de onoare al Senatului Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, „Cetățean de Onoare” al municipiului Cluj-Napoca, Senator de Onoare și Membru al Marelui Senat al Universității „Babeș-Bolyai”, apoi „Doctor Honoris Causa” al acestei Universități și al celei din Alba Iulia. În paralel, opera sa literară, cu mai puțină vizibilitate până atunci, își începe tot mai puternic drumul înspre conștiința publică. În 1990 vede lumina tiparului *Amintirile peregrinului apter* și cartea sa de publicistică *Cerurile Oltului*, în 1992 *Imn Eminescului*, în 1993 piesa *Hoțul de mărgăritare*, în 1995 o nouă ediție din *Rotonda plopilor aprinși*, extraordinară evocare a unor personalități literare și culturale cuceritoare, dimpreună cu opera teologică și de traducător religios, care îl impun ca pe cel mai prestigios reprezentant al Ortodoxiei românești contemporane. Lucrările din acest domeniu au

făcut, rând pe rând, o puternică impresie printre specialiști și nespecialiști. Astfel, în 1993 a văzut lumina tiparului *Noul Testament*, cu o bogată rețea de comentarii, urmat de *Cartea lui Iov* (1996), de *Pentateuhul lui Moise* (1997), de *Psaltirea profetului și regelui David* (1998), de *Cântarea Cântărilor* (1998), de *Cartea profetului Isaia* (1999), a lui Ieremia, Iezechiel, Daniel, de Apocalipsa Sfântului Ioan, de marea *Biblie*, în 2001 etc. Lor le-a alăturat un număr de comentarii teologice reunite în volumele *Din spumele mării* (1995), *Atitudini* (1999), *De dincolo de ape* (2000) și *Apa cea vie a ortodoxiei* (2002), scrieri de bază pentru oricine dorește să pășească pe terenul exegezelor biblice.

Opera literară cunoaște și ea o frumoasă punere în pagină de către editura Limes, care a oferit cititorului o ediție de autor nu numai elegantă, dar și o înmănunchiere măestrită a întregii creații a reputatului creator de frumos care a fost Valeriu Anania, începând cu poezia, proza, teatrul, memorialistica, publicistica literară și religioasă, alcătuind o suită exemplară, însoțită de aparat critic și referințe bibliografice, dând seama de creația diversă și de aleasă calitate a unui spirit dintre cele mai profunde și mai originale dintre câte s-au manifestat pe acest teren până acum în literatura și cultura noastră, un spirit deosebit de atent la valorificarea marilor mituri naționale, a sufletului basmelor, mitologiei și credințelor populare. Bartolomeu Anania a lăsat în urmă și o altfel de moștenire. El și-a înțeles activitatea duhovnicească și de ierarh bisericesc ca pe un misionarism creștin luminat, ca pe un trimis în mijlocul mulțimii, având, asemeni mucenicilor lui Hristos, un permanent loc de dialog cu cei care speră și cred în fundamentele Bibliei, în rosturile credinței de a-l face pe om mai bun și mai puternic în lupta sa cu vicisitudinile vieții de zi cu zi. Predicile sale înțelepte, ieșirile sale în presă și în public nu erau simple acte de circumstanță, ci un mod de existență și de exteriorizare a unei plenitudini spirituale bogate, o revărsare a prea plinului sufletesc. Cuvântul său plin de blândețe și înțelepciune a cucerit suflete împietrite, a deschis zăgazuri nebănuite, a fertilizat câmpuri uscate de seceta ateismului post-comunist, a comunizat grupuri de nehotărâți, deschiznd un puternic front de luptă și de acțiune convergentă pentru recucerirea spiritualității ortodoxe strămoșești. În acest scop a reînviat și „Frăția Ortodoxă Română”, patronată aici odinioară de Sextil Pușcariu, i-a urmărit cu dragoste binecuvântată

acțiunile, i-a vegheat cu blândețe rosturile. În tot ceea ce a gândit, inițiat și pus în mișcare, Î.P.S. Bartolomeu a fost un spirit treaz al veacului său, un suflet deschis pentru credință și creație, așa cum a afirmat-o într-una din paginile sale de publicistică

A fost unul dintre aceia care, în plină ofensivă a „realismului socialist”, a întors românilor fața spre literatura care se producea în diaspora românească. Misionarismul său creștin din Statele Unite a avut și acel rol activ de a sesiza aspecte și fenomene ale mutațiilor culturale, fără de care secolul în desfășurare nu și-ar fi dovedit eficiența. A atras atenția asupra „elenismului” din America, asupra trezirii la viață a Indiei, a cooperării dintre Est și Vest, la Istanbul în 1955, dar a vorbit în cunoștință de cauză despre *Unitatea românească* și despre *Misiunea noastră* și imperativul „ceasului de acum”. A fost cel dintâi care a încercat o aducere „acasă” a unor scriitori rătăciți prin lume. A început prin a-l citi și reciti pe Nicu Caranica, din emigrația din Franța, comentând volumul recent apărut al acestuia, *Povestea foamei*, numit de el „un poem comico-filosofic de o rară adâncime, în care foamea devine metafizică, dar Dumnezeu, gândit și căutat în abstarct, rămâne inaccesibil”. Situându-l în descendența lui Ion Barbu din *Isarlâc*, poetul ar ținti mai departe, intuind și speculând „misterul creștin al prezenței lui Dumnezeu în istorie, singura care poate împlini foamea de absolut a omului.” De la acesta trece și prezintă cartea Mirei Simian, soția lui Ștefan Baciu, aflată lângă soțul ei în Honolulu, unde preda limba franceză. Despre cartea ei vorbește cu înțelepciune și dorință de promovare, deoarece e o carte „frumoasă și adevărată, sinceră și tulburătoare. O cârtică de poezie a unei scriitoare care-și descoperă vocația târziu”, dar care are „o ingenuitate care-i stă bine”, și un modernism asumat. Din păcate, poeta a murit peste scurt timp răpusă de cancer, dar aprecierile lui Anania sunt cu atât mai prețioase, cu cât în țara de baștină a autoarei nu se putea rosti un cuvânt despre ea. Atent la modul de a fi al românilor din diaspora, el se oprește apoi asupra cenaclului de la Paris al lui L.M. Arcade-Mămăligă, la manifestările căruia se adună mai toți românii trăitori acolo, în rândul cărora amintește pe Ierunca, Jianu, Cușa, Caranica, Monia Lovinescu, Amăriu, dar și Mircea Eliade, pe care-l surprinde urmărind comentariile din salonul amfitrionului, acceptând chiar să fie sărbătorit „cu finețea unui rege de

luminiș”. Într-un timp în care aceste valori literare ale noastre au fost calificate drept „dușmane ale poporului”, Bartolomeu Anania are plăcerea de a le promova în paginile revistei sale „Credința” din 1967, revistă care, vrând-nevrând, venea și în țară, unde era citită cu aviditate. În alte pagini vorbește cu multă simpatie despre Brâncuși și Cella Delavrancea, atrăgând înadins atenția asupra renumelui câștigat de ei în Occident, ca promotori ai artei noastre naționale. În aceeași confrerie de urgență românească consacră o tabletă scânteietoare și lui George Uscătescu de la Madrid, autor care i-a trimis cartea sa *Teatrul occidental contemporan*, pe care o consideră „excelentă”. Aceste mici tablete, având rolul de a vorbi despre confrății noștri din diaspora, fac dovada unei ingeniozități diplomatice, abătând uneori atenția spre poetul și prietenul său Arghezi, spre a deruta autoritățile din țară. Așa, de pildă, mai introduce o anecdotă păstrată în amintire despre Arghezi care îl critica pe Rebreanu, deoarece nu i-a pus în scenă *Seringa*. Cu totul meritorie este aducerea în prim-plan a creației lui Ștefan Baciu, de la care Valeriu Anania a primit mai multe scrisori, al căror conținut îl dezvăluie și cititorilor, mai ales că în ele vorbește de lupta sa „împotriva tuturor dictaturilor”. Publicând astfel de texte în revista sa, în 1968, redactorul Bartolomeu Anania își dădea seama de pericole, dar le ignora intenționat, de unde aprecierea tranșantă a lui Ștefan Baciu, care îl felicita tocmai pentru acest curaj, scriindu-i cu colegială afecțiune, cuvinte ca acestea: „Dă-mi voie să citesc în dumneata expresia solidarității românești în interiorul a ceea ce editorialul amintit numea neputința noastră istorică. E o sfântă neputință care, desigur, ne face și mai conștienți de uriașele noastre forțe lăuntrice, iartă-mi călcătura gingașă pe marginea paradoxului. Ne regăsim la limita dintre spaimă și apoteoză, într-o stranie și singulară strălucire pe care nu ne-o pot da decât reflexele de pe sabia lui Damocles, jucate cu ața peste creștetele omenirii, ca niște flăcări răsturnate ale Duhului cincizecimic, convertit în Apocalips.” Reflexe ale muncii sale pe acest târâm îi vin și de la Ion Cârjă Făgădariu, în scrisoarea căruia găsim raportări și la profesorul Anghel Rugină sau la sculptorul Constantin Antonovici, dar care, scriind povestiri și schițe din Harlem, se gândește să le publice în România sub pseudonim. Mult mai impresionat este el de poezia pustiei la Ioan Alexandru, de frumusețea unor versuri ale Anei Blandiana, dar mai ales de expoziția dedicată unei

restrospective Brâncuși, care a făcut multă zarvă în America. Printre vizitatori s-a numărat și George Măcovescu, care a consemnat timorat evenimentul, dar pe care Valeriu Anania îl scutură brusc din visare și-l cheamă să ia o inițiativă în folosul poporului „încă lipsit de cornul belșugului”.

Interesat în continuare de fenomenul românesc din lume, el scrie câteva pagini însuflețite prilejuite de noua carte de versuri a lui George Uscătescu intitulată *Thanatos*, făcând cu acest prilej și următoarea mărturisire: „Am avut norocul să-i public câteva fragmente de poezie și să gust încă din manuscris frumusețea gravă a unui vers de mare altitudine, a cărui originalitate și al cărui farmec rezidă în logodna expresiei moderne cu ritmurile, și ele subtil filtrate, ale clasicismului antic.” De la acesta, gândul îi zboară spre „eremitul slovei românești din diaspora și de pretutindeni, zidit parcă de viu într-un maldăr de cărți și manuscrise, ca într-o peșteră caldă, poetul Ștefan Baciu”. Pe acesta ni-l descrie cotropit cu totul de munca sa de redactor al revistei „Mele”, sanctificat într-o cămăruță de lucru unde e și autor și tipograf, și pe care are privilegiul de a-l fi vizitat acasă: „Odaia lui de lucru era ascunsă în aripa cea veche a Universității din Honolulu și era un fel de cetate de lemn scundă, cu cerdac și curte interioară, umbrită de gigantici arbori tropicali. Pășind pe prispa joasă, cu aer de pridvor mănăstiresc și bătând la ușa simplă, era greu să bănuie că te pregătești să intri în cabinetul unui profesor universitar.(...) Dar Ștefan Baciu a rămas, mai presus de toate și la urma tuturor, un constant îndrăgostit al poeziei. Autor a mai multe volume de poeme (cel mai nou *Ukulele*, purtând numele instrumentului primar, degenerat în ceea ce se cheamă «havaiană»), el e și un mare propagator al poeziei, atât prin numeroasele sale eseuri (în special despre suprarealism), cât și prin foarte originala revistă «Mele» (în limba hawaiană: «Poezie»), pe care o editează la Honolulu, de câțiva ani, și în paginile căreia se întâlnesc, în limbile engleză, germană, franceză, portugheză, spaniolă, și chiar română, poeți din aria Pacificului și de dincolo de ea. Acum un an, Ștefan Baciu a publicat în California, și o culegere din *Tres poetas de Romania*, o micro-antologie din versurile lui Ioan Alexandru, Marin Sorescu și Dumitru Țepeneag, traduse în spaniolă. Încântător este însă harul memorialistic al lui Ștefan Baciu, înzestrat nu numai cu o memorie fabuloasă, ci și cu un ascuțit simț al

umorului. Poetul (care de altfel, nu a ajuns la vârsta amintirilor) și-a presărat «memoriile» în numeroase reviste de prin Brazilia, Spania, Franța, Italia și Germania, făcând dintr-un Ion Iancovescu sau Nicu Teodoru-Chibrit eroi de popularitate internațională.”

În acest fel scrie Bartolomeu Anania despre câțiva scriitori români ajunși peste Ocean. Memoriaalistică sa se îmbină cu o bogată portretistică și cu un mod propriu de a transmite aceste scrisori, pline de desene și reproduceri. Faptul că Valeriu Anania vorbește de aceste lucruri într-un moment în care întreaga noastră diasporă era repudiată face dovada frumosului său caracter și a curajului de a arunca conformismul peste bord. Chiar dacă n-ar fi scris decât atât, meritul său este cel al unui deschizător de drum.

Bartolomeu Anania, care vedea în moarte o „călătorie cu sfinții la timpul lor rotund” privea împăcat la trecerea sa la cele veșnice, cu conștiința că el rămâne în continuare alături de cei pe care i-a iubit și pe care i-a nemurit în poezia sa de o clasică tăietură a versurilor: „De-a fost vecia voastră s-o aline/ și s-o-nnoiască prin rostirea mea,/ nu mor în voi, cum n-ați murit în mine/ și-n cer n-o să mai cadă nici o stea...// În cartea mea nimic n-o să rămână/ din ce-am dospit cu soarele-n fântână// ci doar atâta cât în focul mare/am ars înalt ca-n inimă de soare.”

Istoric de artă, culturolog, geostrategician și viitorolog, Grigore Arbore se numără printre puținii români stabiliți în Occident care, din 1987, de când a rămas în Italia, păstrează o legătură ombilicală cu țara și cu problemele ei, pronunțându-se în mod informat nu numai asupra trecutului ei artistic, dar și cultural și politic. Un om care a părăsit țara din motive politice nu poate să nu se gândească la situația care a generat această despărțire, pentru a contribui cu sfatul și cu fapta ca astfel de fenomene să fie evitate pe viitor. Ca orice om de cultură responsabil, el a înțeles că politica turnului de fildeș nu e cea mai fericită soluție și că nu poți trăi într-o societate globalizată gândind numai la tine, ci și la ceilalți, la întreg sistemul care determină și influențează soarta miilor și milioanele de oameni. De aceea, încă de la derapajul din decembrie 1989, el și-a dedicat o parte din timpul și preocupările sale unei observații atente a mișcărilor geopolitice din zonă, a căutat să identifice greșelile și aberațiile diletantistice ale unor politicieni de duzină, să sancționeze excrescențele și deviațiile neortodoxe, să recomande soluții și să întrevadă posibilități de salvare. Vocea sa este aceea a unui apel de disperare de tip SOS, avertizând și chemând la luciditate și rațiune. Cel puțin două din cărțile sale au avut în vedere și cazul României, și anume *Libertatea fără democrație și „glonțul de aur”* (2005) și *Destrămări multicolore* (2007), iar analizele politice întreprinse vizitează un larg spectru de probleme care ne privesc. În aceeași confrerie de preocupări se situează și cartea *Periculoasele derive. Reflecții asupra unui prezent fără viitor* (Școala Ardeleană, 2019). Nevoia de a aduce în discuție focarele de război sau cele legate de conflicte de interese ale lumii contemporane își are rațiunea sa profundă și perfect motivată, deoarece ceea ce se întâmplă într-o parte a lumii nu poate să nu influențeze ceea ce se întâmplă în cealaltă și mai repede sau mai târziu efectele lor își vor dovedi neajunsurile păguboase. Nu întâmplător cartea sa se deschide cu situația Greciei, țara care a contribuit atât de mult la progresul omenirii, țară care a ajuns în pragul falimentului și au trebuit luate măsuri urgente de reparații. Lungul excurs care analizează cazul Greciei sub titlul *Finis Eruropae. Suntem cu toții greci*, dovedește nu numai capacitate analitică și vizionarism, dar și prezența unor strategii umaniste și umanitare, care

nu ar trebui să lipsească din arsenalul economiștilor. În ansamblul relațiilor internaționale de astăzi, confruntarea decidenților supervaloriizați și superînvestrați ar trebui să aibă în vedere și geocultura, cea care ar putea oferi repere de configurație mult mai solide decât simplul calcul contabilicesc. Plasând discuția într-un asemenea cadru nu s-ar fi ajuns, după opinia sa, la colapsarea spațiului Schengen. Nici „Starea de sănătate a unității europene” n-ar fi avut atât de mult de suferit, dacă s-ar fi luat în discuție toți factorii de risc existenți prin declanșarea războiului din Siria, continuarea menținerii păcii în Afganistan, starea de încrâncenare cu Irakul, posibila amenințare venită din partea Coreei de Nord etc., acțiuni care au pus UE în fața unor noi provocări. Una dintre ele fost cea legată de capacitatea Uniunii de a face față numărului tot mai mare de imigranți, ceea ce presupune o atitudine convergentă a tuturor statelor de graniță prin măsuri sporite pentru securizarea frontierelor europene și de evitare a „rateurilor spiritului de solidaritate”, dar și a lichidării disputelor interne, prin reiterarea opiniei despre „cele două Europe”. Grigore Arbore dorește înlăturarea embargoului economic și cultural născut din teoria „superiorității culturale a Occidentului”, dat de presiunea extraordinară a multinaționalelor care au nevoie de un imperiu al piețelor. În acest context și confruntarea dintre marile puteri pentru problema Orientului Mijlociu a generat fenomene noi de îngrijorare prin întărirea grupurilor teroriste, fundamentaliste, și sporirea consecințelor războiului civil din Siria, fără ca soluția finală să se fi ivit încă. Părerea lui este aceea că slăbiciunea lui Obama în politica zonală a fost dezastruoasă și a dus la aceste noi situații de conflict pe care trebuie să le gestioneze Trump, situație îngreunată și de proclamarea brexitului de către Marea Britanie, pe care el o numește „o farsă cu posibile consecințe tragice”, o sinucidere chiar provizorie a perfidului Albion.

O altă problemă luată în vizor de autor este cea a Rusiei lui Putin, care pusă mereu în fața sindromului asediului și a politicii demonizării, ripostează prin naționalismul belicos, alertând NATO și amenințând cu alunecarea într-o nouă etapă de Război Rece. Un întreg capitol este destinat acestei situații, sub titlul *Isteria anti-rusă și jandarmeria globală*, analizând cu mare atenție tot ceea ce se referă la interesele Rusiei și la modul imperial în care Putin a decis să aplice teoria „talasocrației”,

controlând mările lumii printr-o flotă militară superdotată care are la picioare întreg oceanul planetar. De la Rusia, autorul își trece obiectivul analizei asupra „trumpismului” și a noii ordini politico-economice mondiale. Denumind fenomenul la care asistă „demolare constructivistă”, care a produs destule frisoane nucleare. În acest context este judecată poziția Coreei de Nord și a factorilor implicați în noua configurație globalistă din care nu lipsește nici cazul Chinei. Vocația de analist politic îi aduce sub ochi și alte cazuri de situații particulare care generează tensiuni, cum ar fi cele legate de independența Cataloniei, cele din Italia obligată să rezolve demografic „viesparul libian”, dar să și gestioneze virajele produse de lupta pentru putere între partidele politice și situația economiei.

Desigur că o carte despre starea politică a lumii nu putea ignora noua orientare a politicii bisericești inaugurată de Papa Francisc, „păstorul lumii” aducând un reviriment de necontestat în pelerinajele sale printre credincioși. Farmecul acestor comentarii implică nu de puține ori trimiteri sau analogii la celebre scene din arta lumii, cum ar fi Apocalipsa de Dürer, la arta olandeză sau la cea a Renașterii, a goticului sau a barocului, astfel încât picăturile de cultură prin artă vin să întregască percepția globală a lumii din antichitate până azi, fără a-l uita pe Ovidiu la Tomis. Un astfel de Ovidiu e și poziția lui Grigore Arbore, fără de care spiritul universal al umanismului modern ar fi mai sărac cu o voce.

Analiza acestor fenomene produse de globalizare îl situează pe Grigore Arbore în centrul unor fenomene la care nu poate privi nepăsător. Fibra umanistă a românului stabilit de multă vreme în Italia, țară care i-a servit ca niciuna alta în studiile sale de istoria artelor, iese cu tărie la lumină impunând în conștiința colectivă un veritabil nume de specialist recunoscut drept unul dintre importanții oameni de cultură pe care-i avem în străinătate. Parcursul său profesional se cuvine a fi rememorat, deoarece el repetă în mare măsură istoria personală a celor mai mulți intelectuali români care și-au găsit în Italia un loc predilect de activitate. Ca atare vom puncta succint etapele acestei benefice întâlniri. Poetul, jurnalistul și studiosul Grigore Arbore-Popescu s-a născut la 11 iunie 1943 în comuna Petroșica de lângă Ploiești, urmând studiile liceale la Târgoviște, după care a trecut munții la Cluj, înscriindu-se la Facultatea de Istorie, unde a urmat primii doi ani de studii, după care s-a

transferat a București, la Secția de istorie veche și arheologie, atras, după celebrele prelegeri audiate la profesorul Vătășanu, spre studiul istoriei artelor. Odată clarificată opțiunea preocupărilor viitoare, și-a completat studiile la Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu”, beneficiind și de un stagiul de specializare de doi ani la Pisa (1973-1975). Lumea comorilor de artă ale Italiei i-a deschis o nouă perspectivă de lucru în istoria artelor, devenind, alături de un alt român, Ieronim Stoichiță, nepot al scriitorului Victor Papilian, unul dintre cei mai renumiți istorici de artă, așa cum l-au recomandat cărțile dedicate acestui domeniu, pe care le-a publicat pe parcurs. Contactul cu mediul occidental de cultură, atractivitatea subiectelor și posibilitățile de lucru multiple l-au determinat să părăsească țara, în 1987, spre a se stabili în Italia. A lucrat mai întâi la Consiglio Nazionale delle Ricerche, colaborând cu mai multe universități din zona de nord, lombardă, elaborând studii care i-au adus o unanimă recunoaștere. A ținut o permanentă legătură cu colegii lui din țară, revenind la Cluj ori de câte ori a avut posibilitatea, ținând conferințe sau prezentându-și unele dintre aparițiile editoriale recente, așa cum s-a întâmplat cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani, când Muzeul de Artă din Cluj-Napoca l-a sărbătorit printr-o frumoasă întâlnire omagială. I-a fost prezentată cu acea ocazie lucrarea *Iisus între cei doi tâlhari*, fapt care a constituit preludivul alegerii sale ca Doctor Honoris Causa.

În discursul său de răspuns la eleganta Laudatio făcută de acad. Marius Porumb, Grigore Arbore-Popescu a rememorat anii săi de studii clujene, amintind printre altele faptul că debutul său poetic a avut loc în 1960 în ziarul „Făclia” din Cluj, unde redactorul de la secția de cultură de atunci, Teofil Bălaj, i-a propus alegerea unu pseudonim. Așa s-a născut viitorul poet Grigore Arbore, nume sub care a redebutat în revista „Luceafărul” din 1963, și, editorial cu volumul *Exodul*, din colecția „Luceafărul” (1967). De atunci, volumele sale s-au înmulțit, lista sa de lucrări înregistrând titluri ca: *Cenușa* (1969), *Auguralia* (1972), *Poeme* (1974), *Averse* (1976), *Stolul de argint* (1979), *Retrageri* (1982), *Din toate părțile* (1984). E vorba, după cum se poate vedea, de o activitate poetică intensă, și chiar dacă omul de știință și specialistul au început să prevaleze în activitatea sa, totuși frecventarea muzei poetice a rămas o trăsătură distinctă a modului său de a exista spiritual în lume. Tocmai de aceea ne-am propus să întreprindem în cele ce urmează popasul de față.